

Deutsche Schule Helsinki

Yhteiskuntaopin opetussuunnitelma

Vuosiluokat 1–9

Helsingin Saksalainen koulu – Deutsche Schule Helsinki
Malminkatu 14
00100 Helsinki

Hyväksytty Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry:n hallituksen kokouksessa
11. 9.2017

Yhteiskuntaoppi 8. – 9. Luokilla

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisoissa. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien valilla pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Yhteiskuntaopin opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan koulu yhteisössä ja muiden lahiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin kasitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta.

Helsingin Saksalaisen koulun tehtävä kulttuurien kohtaamista edistävänä kohtaamiskouluna korostuu myös yhteiskuntaopin opetuksessa. Oppilas oppii ymmärtämään oman yhteiskuntansa osana eurooppalaista demokratiaa. Kansanvallan muotoja ja toteutumista pohditaan erityisesti suomalaisen ja saksalaisen järjestelmien näkökulmista. Euroopan unionin toimintaan tutustuminen kuuluu yhteiskuntaopin sisältöihin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, pohtiminen ja niistä keskusteleminen on tärkeää. Oppilaita kannustetaan seuraamaan tiedotusvälineitä ja erilaisia medioita myös itsenäisesti. On tarpeellista ymmärtää kriittisen lukutaidon tärkeys. Sen harjaannuttaminen on myös yhteiskuntaopin tehtävä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikaan arvokasta. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lahestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Luontevia yhteistyöoppiaineita ovat esimerkiksi historia, äidinkieli ja elämäntutkimus. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Helsingin Saksalaisen koulun sijainti pääkaupungin keskustassa tarjoaa hyvät mahdollisuudet opiskeluun luokkahuoneen ulkopuolella. Erilaiset tutustumiskäynnit ja –vierailut sopivat hyvin yhteiskuntaopin sisällöllisiin ja taidollisiin tavoitteisiin. Aikataulullisista syistä ainerajat ylittävä yhteistyö on tässäkin suhteessa suositeltavaa.

Yhteiskuntaopin keskeiset sisältöalueet

8. luokka

Kahdeksannen luokan yhteiskuntaopin sisällöissä paneudutaan **demokraattisen yhteiskunnan** ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin sekä perustuslakiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö: Kuka tai ketkä käyttävät valtaa ja millä oikeutuksella? Miten valta jaetaan demokraattisessa yhteiskunnassa? Lisäksi tarkastellaan mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa, Saksassa ja kansainvälisesti.

Vuosiluokan toinen sisällöllinen painopiste on **aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen**. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja. Tämä onnistuu parhaiten luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle.

9. luokka

Arkielämä ja oman elämän hallinta korostuvat yhdeksannen luokan yhteiskuntaopin sisällöissä. Oppilas perehdytetään kansalaistaitoihin: yksilön vastuuseen, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen (esim. perhe) hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

Toinen yhdeksannen luokan painopiste on **taloudellinen toiminta**. Opetuksessa tutustutaan talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin. Taloutta tarkastellaan myös kestävän kehityksen näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat sekä Suomen ja Saksan välisen taloudellisen suhteen erityispiirteet.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimaan, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen kasitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa

Oppimista arvioidaan ohjaavasti ja kannustavasti. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Arvioitavia suorituksia ovat esimerkiksi koe, osallistuminen opetustilanteissa sekä vaihtelevat työmuodot kuten esitelmät, kirjoitelmat, portfolioit, oppimispäiväkirjat tai vihkotyöskentely. Niiden pohjalta opettaja arvioi, kuinka oppiaineen tavoitteet (kts. kokoava taulukko sekä yleisen perusopetuksen opetussuunnitelman arvioinnin kriteerit) oppilaan kohdalla toteutuvat. Oppilasta kannustetaan arvioimaan myös itse oppimistaan.

Laaja-alaisen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueita esitellään tarkemmin opetussuunnitelman yleisessä osassa. Ne ovat:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäminen (L6)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Tavoitteet	Sisällöt	Aika-arvio oppitunteina	Menetelmät	Ainerajat ylittävät mahdollisuudet ja laaja-alainen osaaminen
<p>Oppilas ymmärtää kansalaisen oikeudet, velvollisuudet ja vaikuttamismahdollisuudet yhteiskunnassa.</p> <p>Oppilas ymmärtää demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion keskeiset toimintaperiaatteet paikallisesti, valtiollisesti, Euroopan</p>	<p>8. luokka</p> <p><u>Demokraattinen yhteiskunta</u></p> <p>demokraattinen vallankäyttö</p> <p>ihmisoikeudet</p> <p>oikeusvaltion käsite</p>	16	<p>erilaisten lähteiden vertailu, tulkinta ja analysointi sekä oman mielipiteen muodostaminen niiden pohjalta</p> <p>ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysointi ja niistä yhdessä keskusteleminen</p>	<p>L1, L2, L4, L5, L7</p> <p>historia, uskonto, elämäkatsomustieto</p> <p>Kahdeksannen luokan historian kurssin sisällöt tukevat näitä yhteiskuntaopin tavoitteita/sisältöjä selkeästi.</p>

<p>unionin tasolla ja globaalisti.</p> <p>Oppilas hahmottaa ihmisoikeuksien yleismaallisen merkityksen.</p> <p>Oppilas osaa arvioida yhteiskunnallisten tapahtumien syitä ja seurauksia.</p>	<p>vallan jakaminen demokraattisessa järjestelmässä</p> <p>perustuslaki turvaa kansalaisen oikeudet</p> <p>vähemmistöjen oikeudet</p> <p>keskeiset vallankäyttäjät: eduskunta, hallitus, presidentti</p> <p>Euroopan unionin toiminnan pääpiirteet</p>		<p>esitelmät</p>	<p>Elämäkatsomustiedosa ihmisoikeuksia koskevat kokonaisuudet tarjoavat hyviä ainerajat ylittäviä mahdollisuuksia.</p>
<p>Oppilas pystyy osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana kansalaisyhteiskunnassa.</p> <p>Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia yhteiskunnallisen tiedon lähteitä.</p> <p>Oppilas oppii arvioimaan, millaiseen tietoon voi luottaa.</p> <p>Oppilas osaa tunnistaa, muodostaa ja esittää perustellun mielipiteen.</p>	<p><u>Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</u></p> <p>vaikuttaminen omassa arjen ympäristössä, esimerkiksi koulun oppilaskunnassa</p> <p>vaalit</p> <p>vaikuttaminen järjestöissä, puolueissa ja yhdistyksissä</p> <p>vaikuttaminen sosiaalisessa mediassa</p>	<p>16</p>	<p>toiminnalliset työtavat, esim. väittely, dialogi ja ryhmäkeskustelu</p> <p>median monipuolinen tarkastelu, seuraaminen ja tieto- ja viestintätekniikan käyttö</p> <p>mielipiteen ilmaisu julkisesti, esim. mielipidekirjoitus tai -video</p> <p>varjovaalit</p> <p>vaikutuskampanjan rakentaminen</p> <p>esitelmät</p> <p>kuva-analyysi</p>	<p>L1, L2, L4, L5, L7</p> <p>historia, äidinkieli</p>
	<p>mahdolliset opintoretket</p>	<p>2 - 4</p>		
	<p>kokeet</p>	<p>2 - 4</p>		

<p>Oppilas perehtyy kansalaistaitoihin. Hän ymmärtää yksilön oikeudet, velvollisuudet ja vastuun.</p> <p>Oppilas omaksuu työkaluja, joilla voi hallita omaa elämäänsä ja talouttaan.</p> <p>Oppilas kykenee suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan.</p> <p>Oppilas harjaantuu edistämään sekä omaa että lähiyhteisöjensä (esim. perhe) hyvinvointia ja turvallisuutta.</p>	<p>9. luokka:</p> <p><u>Arkielämä ja oman elämän hallinta</u></p> <p>hyvinvointivaltion palvelut ja sen kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet</p> <p>viranomaisten kanssa asioiminen</p> <p>oman talouden hallitseminen ja harkittu rahankäyttö</p> <p>oikeusjärjestelmän perusteet</p> <p>turvallisuus arjessa</p>	<p>16</p>	<p>erilaisten tietolähteiden vertailu, tulkinta ja analysointi</p> <p>käytännönläheiset harjoitukset, kuten omien tulojen ja menojen suunnittelu</p> <p>pedagogiset draamat</p>	<p>L3, L5</p> <p>oppilaanohjaus, terveystieto, matematiikka</p>
<p>Oppilas ymmärtää talouden peruskäsitteet ja ilmiöt sekä tuntee sen keskeiset toimijat.</p> <p>Oppilas käsittää oman taloutensa osaksi isompaa kokonaisuutta.</p> <p>Oppilas hahmottaa talouden myös kestävän kehityksen näkökulmasta.</p> <p>Oppilas perehtyy talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin mm. työn ja yrittäjyyden kautta.</p> <p>Oppilas osaa huomioida talouden ilmiöitä</p>	<p><u>Taloudellinen toiminta</u></p> <p>kansantalouden perusteet, kuten budjetti, verotus, velka ja talouskasvu ja suhdannevaihtelut</p> <p>ympäristön ihmisoikeuksien ja talouden suhde, kuluttajan valta</p> <p>mistä yrittäminen alkaa?</p> <p>erilaiset yritys muodot</p>	<p>16</p>	<p>talouteen liittyvien käsitteiden avaaminen</p> <p>tiedostusvälineiden seuraaminen</p> <p>kansalaisjärjestöjen tiedotukseen tutustuminen</p> <p>tilastojen ja graafisten esitysten tulkitseminen</p> <p>oman yritysideokehittely</p>	<p>L5, L6, L7</p> <p>Oppilaanohjauksessa suoritettavat yritysvierailut ja työelämäharjoittelu tukevat 9. luokan yhteiskuntaopin sisältökokonaisuuksia.</p>

tarkastellessaan myös paikalliset ja globaalit näkökulmat. Oppilas tuntee pääpiirteittäin Suomen ja Saksan taloudellisen suhteen sekä EU:n talouden perusasiat.	Suomen ja Saksan kansantalouksien vertailu, ja niiden yhteistyön historiaan ja nykypäivään tutustuminen			
	mahdolliset opintoretket	2 - 4		
	kokeet	2 - 4		

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt yhteiskuntaopin tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on yhteiskuntaopin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Yhteiskuntaopin päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä OPS2016

Opetuksen tavoite	Sisältö alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostusta ympäröiv	S1–S4	Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityks		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta</i>			

ään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonala		en yksilön ja yhteisön kannalta.		<i>ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T2 ohjata oppilasta harjaantuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4	Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä	S2, S3	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan sekä ihmisoikeuksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa esimerkeitä ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltion keskeisiä toimijoita ja toimintaperiaatteita	Oppilas kuvailee ihmisoikeuksia, oikeusvaltion toimijoita ja toimintaperiaatteita	Oppilas erittelee, miten ihmisoikeus- ja oikeusvaltion periaatteet ilmenevät Suomessa ja maailmassa	Oppilas arvioi ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion periaatteen toteutumista yhteiskunnassa. Oppilas käyttää
---	--------	--	---	--	---	---	---

ä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta		kytkeytymisen suomalaisen oikeusjärjestelmään		.	löytää ohjatusti tietoa laista ja oikeudesta.	Oppilas hankkii ja esittää tietoja laista ja oikeudesta asianmukaisesti tietolähdettä käyttäen.	lakia ja oikeutta koskevia tietolähteitä ongelmanratkaisua vaativissa tehtävissä.
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä talouden pitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen että julkisen talouden periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.	Yhteiskunta, mediaa, taloutta ja talouden pitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas tunnistaa ohjatusti yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä asioita. Oppilas löytää ohjatusti yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa hänelle annetusta lähteestä sekä antaa ohjatusti esimerkin median toiminnasta tiedon välittäjänä.	Oppilas kuvailee esimerkin avulla yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä ja toimintaa. Oppilas löytää eri lähteistä tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta ja havaitsee eroja tietolähteen antamissa tiedoissa. Oppilas kuvailee median vaikutusta omassa elämässä ja yhteiskunnassa.	Oppilas hankkii tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta eri lähteitä käyttäen sekä vertailee lähteiden tietoja keskenään. Oppilas erittelee median roolia yksilöiden elämässä ja sen toimintaa julkisen keskustelun osana.	Oppilas hankkii ja erittelee yhteiskuntaa ja taloutta käsittelevää tietoa eri näkökulmia huomioon ottavalla ja kriittisellä tavalla. Oppilas arvioi kriittisesti median toimintaa ja mediavaikuttamista yhteiskunnassa.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen							

T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan työelämässä ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisenä toimijana.	Yrittäjyys- ja työelämä taitojen käyttäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa tunnistaavansa ohjatuksi palkkatyön ja yrittäjyyden eroja sekä palkkatyötä ja yrittäjyyttä edustavia ammatteja.	Oppilas kuvailee palkkatyön ja yrittäjyyden piirteitä. Oppilas kertoo, mitä mahdollisuuksia palkkatyö ja yrittäjän ammatti tarjoavat yksilölle.	Oppilas erittelee palkkatyön ja yrittäjyyden asemaa yhteiskunnassa. Oppilas vertailee palkkatyön ja yrittäjyyden tarjoamia mahdollisuuksia yksilölle.	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä yhteiskunnassa. Oppilas arvioi palkkatyön ja yrittäjyyden merkityksiä yksilölle.
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatsaisesti	S1–S3	Oppilas oppii analysoimaan yhteiskunnan eri yhteisöjä ja väestöryhmiä.	Eri yhteisöjen ja väestöryhmien monipuolinen tarkastelu	Oppilas osoittaa tunnistaavansa esimerkin avulla suomalaisessa yhteiskunnassa olevia yhteisöjä tai vähemmistöryhmiä.	Oppilas kuvailee erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä sekä niiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa.	Oppilas erittelee erilaisten väestöryhmien asemaan vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.	Oppilas arvioi keinoja, joilla voidaan tukea väestöryhmien yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.
T7 ohjata	S1–S3	Oppilas	Yhteiskun	Oppilas	Oppilas	Oppilas	Oppilas

<p>oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksen teon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittäväenä kansalaisena</p>		<p>oppi ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksen teon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisönsä.</p>	<p>nallisen päätöksen teon periaatteiden ja demokraattisten toimintatapojen tunteminen ja soveltaminen</p>	<p>osoittaa tunnistavansa ohjatusti demokraattisen päätöksen teon tunnuspiirteitä. Oppilas osoittaa esimerkeitä, miten demokraattinen päätöksen teko ilmenee hänen lähiyhteisönsä.</p>	<p>kuvailee demokraattisen päätöksen teon tunnuspiirteitä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla. Oppilas kuvailee, millä eri tavoin demokraattisia toimintatapoja voidaan toteuttaa hänen lähiyhteisönsä.</p>	<p>erittelee, miten eri päätökset ekotavat edistävät demokratiaa ja miten demokraattista päätökseä tuetaan paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin ja globaalilla tasolla. Oppilas soveltaa demokraattisia toimintatapoja omassa lähiyhteisönsä.</p>	<p>arvioi annetun aineiston pohjalta, miten demokratian päämäärät toteutuvat päätöksenteossa eri tasoilla. Oppilas soveltaa monipuolisesti demokraattisia toimintatapoja lähiyhteisönsä ja laatii perusteltuja ehdotuksia niiden kehittämiseksi.</p>
<p>T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen</p>	<p>S1, S4</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden</p>	<p>Vastuullisen taloudellisen toiminnan ymmärtäminen ja soveltaminen</p>	<p>Oppilas osoittaa ohjatusti tuntevansa joitakin taloudellisen toiminnan muotoja (kuten kuluttaminen, säästäminen</p>	<p>Oppilas selittää taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä yksilön taloudessa.</p>	<p>Oppilas erittelee taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä kansantaloudessa. Oppilas erittelee,</p>	<p>Oppilas perustelee kestävää tulevaisuutta edistäviä ratkaisuja ja arvioi niiden vaikutuksia koti- ja kansantalouksille.</p>

kuluttami seen kestävän kehitykse n periaattei den mukaises ti		näkökulm asta.		en). Oppilas osoittaa tunnistava nsa ohjatusti yksilön keinoja vaikuttaa kestävään tulevaisuu teen.	kuvailee, mitä vaatimuksi a kestävä tulevaisuu s asettaa koti- ja kansantal oudelle sekä yksilön taloudenp idolle.	mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantalo udelle sekä yksilön taloudenpi dolle.	Oppilas arvioi annetun aineiston pohjalta yksilön taloudenpit oa koskevia suunnitelmi a kestävä n talouden näkökulmas ta.
T9 ohjata oppilasta laajentam aan näkemys iään, osallistu maan yhteiskun nalliseen toimintaa n ja keskustel uun sekä käyttämä än mediatait ojaan ja tietojaan yhteiskun nasta omien käsityste nsä muodost amisessa ja kansalais ena toimimise ssa	S1–S4	Oppilas oppi omaksum aan ja hyödyntä mään yhteiskun nallisessa toiminnas sa oleellisia tietoja ja taitoja.	Yhteiskun nallinen ajattelu, osallistu mis-, media- ja vaikutta mistaitoje n soveltami nen	Oppilas antaa ohjatusti esimerkke jä keinoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskun nassa. Oppilas ottaa kantaa yhteiskun nalliseen aiheeseen .	Oppilas antaa esimerkke jä tavoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskun nallisesti. Oppilas perustelee mielipiteit ä yhteiskun nallisista aiheista.	Oppilas osallistuu yhteiskunn allis- poliittisten kysymysten käsittelyyn ja vertailee erilaisia tapoja vaikuttaa. Oppilas perustelee monipuolis esti mielipiteitä yhteiskunn allisista aiheista.	Oppilas osallistuu rakentavast i yhteiskunna llis- poliittisten kysymysten käsittelyyn sekä esittää arvioita niistä käytävästä keskustelus ta.

Valinnainen aine: Yrittäjyys- ja taloustaitokurssi 7. luokalle

Yrittäjyudessa on kyse uusien ideoiden kehittämisestä ja ideoiden toteuttamisesta. Kurssilla oppilaan itsetuntemus kehittyy hänen tutustuessaan yrittäjämäisiin kykyihinsä ja taitoihinsa innostavien tehtävien kautta. Taloustaito-osuudessa opitaan tuntemaan työnhakuprosessia, suunnittelemaan omaan rahan käyttöä ja budjetointia, sekä lainanottamista. Kurssi vahvistaa oppilaan talouslukutaitoja.

Oppitunneilla ideoidaan, ratkaistaan haasteita, opitaan markkinoimaan ja työskennellään ryhmissä hyödyntäen tieto- ja viestintätekniikkaa. Kurssilla tehdään mahdollisuuksien mukaan yrittäjähaastatteluja, yritysvierailuja sekä kutsutaan yrittäjiä oppitunnille vieraisiksi. Kurssilla käytetään Nuori Yrittäjyys ry:n materiaaleja.

Kurssi huipentuu koulupäivän aikana toteutettavaan 12 tunnin mittaiseen nuorilta nuorille-periaatteella toteutettavaan yrittäjyysleiriin, joka etenee rastitehtävien kautta. Leirillä saadaan ohjausta työelämätaitojen ja yrittäjyyden kehittämiseen ja opitaan lyhyesti tuotekehitysprosessi innovoinnista tuote-esittelyyn. Kurssille osallistuminen ei vaadi aikaisempia tietoja taloudesta tai yrittäjyydestä. Kurssisuoritus arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty, perustuen kurssilla tehtävään portfolioon ja aktiiviseen työskentelyyn.